

Izhaja vsak petek dopoldne. Izdaja konsorcij Malega lista. Naslov: Mali list, Trieste, casella centro 37. — Urad: via Valdirivo 19-III.

Odgovorni urednik: dr. L. BERCE.

POSAMEZNA ŠTEV. 30 STOTINK.
NAROČNINA za celo leto 10 L., pol leta 5 L.,
četrt leta 3 L. - IZVEN ITALIJE celo leto 24 L.,
pol leta 12 L., četrt leta 6 L.

MALI LIST

TEDNIK ZA NOVICE

CENA OGLASOV IN OBJAV

Za 1 cm, višine v 1 stolpcu 4 L.
Pri 5 kratni objavi 20% popusta, pri 10 kratni
objavi 30% popusta, pri 20 kratni objavi (pol leta)
40% popusta, pri 52 kratni objavi (celo leto) 50%
popusta.
Pri 1000 besed: 80 slovnik vsaka beseda v na-
pisu; 40 slovnik beseda; z
VELIKIMI ČRKAMI 60 st. beseda. Pri stalnem
oglaševanju primeren popust.

Mali koledar.

Petek, 24. avgusta: apostol Jernej (Bartolomej). — Sobota, 25.: Ludovik; Patricija. — Nedelja, 26.: Zefirin; Bernard. — Ponedeljek, 27.: Jožef Kalasancij; Antuza; Gerhard. — Torek, 28.: Avguštin; Hermes; Pelagij. — Sreda, 29.: obglavlji. Janeza Krstnika; Sabina. — Četrtek, 30.: Roza Limska. — Petek, 31.: Rajmund; Izabela. — Sobota, 1. septembra: Egidij (Ilij, Tilh); Verena.

MALE NOVICE.

Za pogorelce v Čepnem.

Min. predsednik je ukazal tržaški prefekturi, naj razdeli 5000 lir podpore med najpotrebnejše pogorelce v Čepnem pri Košani. (O požaru glej dopis!)

Tudi v Dalmaciji je suša.

Poročila pravijo, da je suša grozno udarila Dalmacijo. Celo vinogradi so ponekod močno trpeli. Prebivalstvo se boji zime.

Smrt podprefekta.

V Šempolaju pri Rovinju je umrl v sanatoriju istrski podprefekt Franjo Farina, ki je že par let služboval v Puli.

Ahmed Zogu bo kralj.

Pred kratkim so bile v Albaniji volitve. Zmagala je Ahmedova stranka. Sedaj se govori, da bo Ahmed proglašen za kralja. Že to soboto bi se to imelo zgoditi. Zdaj se je oglasil od nekod nemški knez Wied, kateri je bil pred svetovno vojno od evropskih vlasti postavljen za kralja v Albaniji. Wied pravi, da če hočejo Albanci imeti kralja, naj njega puste nazaj na tron, s katerega so ga bili zagnali. Pa Albancem menda ni dosti do nemškega kneza.

Grške volitve.

V nedeljo so na Grškem volili. Zmagala je vladna stranka ministra Venizelosa; dobila je čez 200 sedežev, tako da bo popolnoma gospodarila v parlamentu. Francoska in jugoslovanska javnost se kaže zadovoljno s takim izidom.

Združevanje občin.

Spodnja Idrija, Ledine, Dole-Jelični vrh, Čekovnik in Vojsko pride vse pod mesto Idrijo. — Veliki dol, Gabrovica, Gorjansko, Pliskovica, Škrbina in Brje pridejo pod Komen. — Bate in Banjščice pridejo pod Grgar. — Vojščica se pridruži Temnici, Selo in Brestovica pa Opatjemu selu.

Povsod požari.

Z vseh krajev se poroča o številnih požarih. Vzrok je deloma strašna suša, deloma pa hude nevihte s strelo. Tako je n. pr. 5. t. m. gorelo onstran meje v Gorenjem Jezeru ob Cerkniskem jezeru. Pogorelo je 26 posestnikov z vsem. Na hitro posredovanje slovenskih poslancev, je državni zbor določil 2 milijona dinarjev za pomoč.

Proč z vojskami.

To je ameriški klic. Napravili so slovesno pogodbo med državami, da se vsi odpovedujejo vojni in vojevanju. Kdor bo znanprej kaj hotel, bo moral lepo prositi. Od vseh strani se vozijo ministri v Pariz, da pogodbo slovesno podpisajo. Iz Amerike pride vnanji minister Kellogg, po katerem se ta pogodba imenuje. Za Italijo bo podpisal grof Manzoni, poslanik v Parizu. V Pariz pojde tudi nemški minister Stresemann. Podpisovali bodo v ponedeljek 27. t. m.

Preveč advokatov.

Lavoro d'Italia piše, da je v Italiji 25 tisoč advokatov preveč. Bo najbrže res.

Predrzen roparski napad ob belem dnevu

Roparji odnesli davčni denar.

Iz Hruševja pri Postojni nam pišejo: Pri nas se je izvršil velik zločin. Dne 16. t. m. je pri nas pobiral davke bančni uradnik iz Postojne g. Kranjc kakor ponavadi v gostilni pri Žaklju. Pobiranje je bilo že zaključeno in g. Kranjc se je hotel odpeljati domov z ravno navzočim g. hrenoviškim župnikom. Predno so sedli na voz, se je odstranil par korakov. Pod pazduho je držal usnjato ročno torbo, polno denarja, okrog 25.000 L. Kar ga napadeta iz zasede dva roparja s samokresi. Ena kragla je zadela g. Kranjca v vrat in mu ga predrla lik med grlom in žilo. Drugi ropar mu je iztrgal med tem torbo z denarjem. Navzočih je bilo mnogo ljudi, ki v prvem hipu niti niso vedeli, odkod prihaja

strel. Napad se je izvršil v sekundi sredi med ljudmi pri belem dnevu. Šele kri, katere je g. Kranjcu curkoma lila, je opozorila navzoče, kaj se je zgodilo. V zmešnjavi sta jo roparja z napetimi samokresi ubrala proti bližnji goščavi. Bil je tam tudi g. podestata in kapitan karabinerjev in mnogo ljudstva. Ljudje so nekaj časa zasledovali roparja, ki sta bila zakrinkana, toda ker nihče ni imel orožja, sta jo neznana, predrzna roparja mirno odkurila. G. Kranjca so z avtom nemudoma odpeljali v bolnico. Hvala Bogu, da ni bil smrtno zadet. Vsem navzočim se je zločin zdel ne kakor resnica, ampak kakor sanje, tako se je vse naglo in nepričakovano zgodilo.

Netunske konvencije strašijo.

Ko je skupščina v Belgradu glasovala za konvencije, je liberalno in radičevsko časopisje porabilo priliko, da vrže gnoj na drja Korošca in polen pod vladna kola. V Dalmaciji so povzročili nemire proti Italijanom. Rimska agencija Stefani je 15. t. m. poročala takole o dogodkih v Splitu:

«Sinoči med poldeveto in deveto uro, ko je kr. italijanski konzul sedel v italijanski kavarni ob morju v družbi vicekonzula Brigda in nekaterih rojakov, je skupina orjunaških dijakov in drugih mladeničev, ki so se bili nenadoma zbrali, uprizorila Italiji sovražno manifestacijo z žaljivimi klici. Vrženi sta bili proti konzulu tudi dve stolici, izmed katerih je ena priletela na mizo in povzročila, da je konzul zadobil lahko poškodbo na levi roki. Ko je prišla policija in razgnala demonstrante iz neposredne bližine kavarne, se je konzul z vicekonzulom odpravil proti avtomobilu. Kljub navzočnosti oddelkov javne varnosti pa ju je na poti obkolila skupina demonstrantov, ki so kričali proti njima ter ju skušali napasti».

«Zvečer so se nemiri nadaljevali in je bilo potrebno posredovanje policije. Pravijo, da je več ranjenih in da je neki orožnik streljal. Da so oblasti za večer zvečer nekaj predvidevale, dokazuje tudi to, da so bili pred solničnim zahodom zastraženi konzulat, šola in italijanska društva. Glasom dosedanjih vesti ni bila povzročena rojakom nobena škoda».

«Kr. minister v Belgradu je dobil navodila, naj predloži jugoslovanski vladi formalen protest in naj zahteva zadoščenje».

Tako poroča Stefani z dne 15. avgusta. Poslanik Galli v Belgradu je takoj ustmeno protestiral pri namestniku vnanjega ministra Šumenkoviču. Pozneje

pa je vložil ostrejšo pisano noto. V tej noti so podrobno opisane poslednje demonstracije v Splitu in Šibeniku, posebno pa napadi na italijanske državljane in njihovo lastnino. Nadalje je obširno naslikan napad na italijanski parnik «Promontore» v šibeniški lukii. Navedeno je tudi, da je bil parnik pri tem napadu občutno poškodovan. Nota nadalje ugotavlja, da so ti dogodki v očitnem nasprotju z jamstvi, ki jih je dala jugoslovanska vlada v zadevi preprečevanja protitalijanskih demonstracij. Nadalje se v noti presoja postopanje jugoslovanskih oblasti ter se zahteva, naj se skliče mednarodna preiskava, ki naj ugotovi krivdo jugoslovanskih oblasti, ki niso hotele preprečiti napadov na italijanske državljane. Nadalje se obtožujejo civilne oblasti, posebno pa policija in orožništvo, da so dajali demonstrantom potuho, ter se zahteva najstrožje kaznovanje vseh krivcev, ki niso preprečili organiziranih demonstracij, čeprav bi bili to lahko storili. Italijanska vlada zahteva v svoji noti, da se vsa škoda, ki so jo utrpeli italijanski državljani, tem poslednjim povrne ter da se tudi plača odškodnina parniku «Promontore», ki je bil poškodovan v Splitu. Nota se končuje slednjič z zahtevo, da mora dati Jugoslavija stvarne garancije za to, da se bo v bodoče preprečila vsaka ponovitev sličnih dogodkov, ker bi bila Italija sicer prisiljena, da kljub svoji dobrohotnosti izpremeni svoje stališče in izvaja posledice.

Minister Šumenkovič se je odpeljal v Zlatibor vprašat Marinkoviča za svet. Vlada je odredila natančno preiskavo o dogodkih v Dalmaciji ter si pridržala odgovor na italijansko noto za potem, ko bo ugotovila dogodke tudi s svoje strani.

Svetogorska cerkev.

Novodograjena svetogorska bazilika bo slovesno posvečena v nedeljo 26. t. m. Obrede bo izvršil goriški kanonik mons Lenart Sion.

Ročinj fara.

Ročinjnska kuracija na Goriškem je bila letos povišana v župnijo. Prvi župnik je č. g. Karel Reja, ki že delj časa tam pastiruje. Častitamo!

Anglež in Francoz

sta letos postala spet srčna prijatelja, Angleški princ je obiskal Francijo in angleški oficirji so prisostvovali velikim vojaškim vajam na Francoskem. Pravijo, da se zato zlahtajo, da ne bi preveč Amerika zakomandirala.

Cirkus Kludsky.

Tržačani imajo spet svoje veselje z velikim Kludskijevim cirkom, ki se je nastanil na prostoru podrte vojašnice. Cirkus ima velikansko menažerijo ali zverinjak z nekako 600 živali; slonov je kar 25, kamele in dromedarjev 30, ceber 12, bivolov 25, opice kakih 100 itd. Cirk se prevaža po svetu s 4 lastnimi vlaki. Zajemljivo je opazovati v mestu slone, ki pomagajo porivati vozove.

Tržaški telefon.

Po dolgem čakanju in mečkanju je bil odprt novi avtomatični telefon v Trstu. «Gospodične» ni več in če ni kaj prav, mora naročnik zmerjati le gluho mašino. V Trstu se bo zdaj manj psovalo.

Kdo je ubil Obregona.

Neki bivši mehikanski minister, ki na stara leta živi v Parizu, je jasno izrekel poročevalcu lista «Corriere della Sera», da je treba umor generala Obregona pripisati sedanjemu predsedniku Callesu. Le-ta namreč ne bi rad izročil vlade komu drugemu.

Vezuv kašlja.

Huda letošnja vročina je tudi kovaču pod Vezuvom škodovala. Možu je prišlo slabo in je začel kašljati in bljuvati. Ljudje so se precej ustrašili, vendar ni bilo hujšega.

Zaplenjeni listi.

Nedavno je bila zaplenjena Goriška Straža, ker ni prav pisala o uboju fašista Cerkvjenika. Edinost je bila zaplenjena radi enega članka o Kraševcih in njihovih lastnostih.

Stavka v Vevčah.

V Vevčah pod Ljubljano so stopili papirniški delavci v štrajk. Štrajk je zlasti naperjen proti nemškemu ravnatelju Sellerju.

Mandžurija.

Za to deželo se je bila vojna med Rusi in Japonci pred 25 leti. Zdaj se Kitajci in Japonci grdo gledajo zaradi nje, pa tudi Rusi imajo prst na petelinu.

Ganljiva pasja zvestoba.

V Novski na Hrvaškem so se tam oni dan stegli železniški delavci in je bil med pretepom ubit delavec Karaturovič. Ko je ležal na bojišču mrtev, ga je čuval njegov pes. Po končani sodni preiskavi so prepeljali truplo domov in ga za tem pokopali. Ko je pes videl, da gospodarja ni več doma in ne na bojišču, ga je pričel iskati in ker je imel izvrsten vonj, ga je našel na pokopališču. Tu mu je razkopal grob in ga čuval dalje. Ko so to opazili, so grob ponovno zasuli, psa pa odpodili. To pa zvestega psa ni motilo in je ponovno razkopal grob in dalje čuval svojega gospodarja. To se je ponavljalo vse dotlej, dokler niso psa ubili in mu šele s tem preprečili, da bi grob dalje razkopaval.

Slep deček rešil drugega dečka iz vode.

14 letni sin nekega budimpeštanskega trgovca se je šel kopat v Donavo izven kopaljšča, dasi ni znal plavati. Tok ga je izpodnesel in potegnil od brega. Deček se je začel potapljati in je obupno klical na pomoč. Klice je slišal na bregu stoječ slep deček, ki se je takoj sklel, šel v vodo in plaval za glasom. Po dolgem trudu se mu je posrečilo spraviti utaplajočega se dečka na breg.

Ničevi starši in pameten otrok.

Germana, hči belgijskega grofa «Cahen d'Anwers», se je bila pred par leti sprla s svojim očetom in pobegnila z gradu. Šla je v Pariz. Bila je brez sredstev in njena izobrazba ni zadostovala za kak študiran poklic. Tudi praktično ni bila v ničemer izvežbana. Kljub temu se ni vdala obupu, marveč si je poiskala delo v neki tovarni kot delavka, kjer je ostala leto dni. Potem je šla delat v steklarno, istotako kot navadna delavka. Tako se je preživljala s poštenim delom. Vendar pa svojemu očetu ni hotela vsega odpustiti, kar bi bil moral izdajati za njeno vzdrževanje, tem manj, ker ji ni poskrbel za pametno izobrazbo. Najela si je v Parizu odvetnico ki je proti očetu vložila tožbo za mesečno rento 1500 frankov. Svoj beg z doma je grofična utemeljila s tem, da ni mogla vztrajati v hiši, kjer se samo popiva, hodi na lov in sploh živi brez vsakega resnega dela. Sodišče je dalo mladenki prav in obsodilo grofa na plačevanje mesečne rente 800 frankov.

Kako je s politiko.

Politika v Jugoslaviji.

Poletni meseci so katerikrat za časnikarje prava suša. Ministri in parlamenti se zabavajo na počitnicah in časnikarji morajo polniti kolone z razpravami o kisljih kumarah. Letos pa je vendar poskrbljeno, da ne zmanjka snovi za pisanje. Imeli smo polarno ekspedicijo, potem pa uboj v skupščini in nazadnje Radičevo smrt.

Jugoslovanska skupščina ni smela iti na počitnice, dokler ni izglasovala naj-silnejših reči. Šele sedaj, ko je najhujša vročina popustila, so dobili poslanci «urlaub». Vendar tudi v tem času ostanejo razni odseki pri delu. Vidi se, da je na krmilu države mož, ki je vajen parlamentarnega dela in zahteva tudi od belgrajskih poslancev, da svojo plačo zaslužijo v potu svojega obraza.

Državna kriza.

Ko so pokali v skupščini strelji 20. junija, so razni sovražniki Jugoslavije veselo poskakovali, češ kmalu bo te nadležne države konec. Vse te nade so se žalostno izjalovile.

Hrvatje so bili skrajna zares močno razburjeni. Zapustili so Belgrad in se preselili v Zagreb. Vse je pričakovalo, da bodo razglasili republiko. Toda Stefan Radič, ki je bolan ležal, je pred koncem življenja pokazal več državniške resnobnosti kakor nekateri sicer spretnejši politiki. Radič je povedal jasno, da o kakem trganju države na flike in franže ne more biti govora. Bilo bi tudi Hrvatom pogubno.

Hrvaškim nezadovoljnejšem se je pridružil srbijanski politik iz Like, Svetozar Pribičević. Ta je posebno glasno trobil o državni krizi in če bi mu svet verjel, bi res kdo mislil, da se državna barka poplavlja. Kdor pa moža pozna, se ni preveč bal.

Kdo je Pribičević.

Svetozar Pribičević je zastopnik Srbov, ki bivajo na Hrvaškem, torej «prečanskih» Srbov, kakor se pravi v Jugoslaviji. Pred vojno in med vojno je bil poslanec v zagrebškem saboru. Bil je vpliven voditelj «hrvaško-srbske koalicije», katera si je delila vladno moč na Hrvaškem, se lizala Mežarom in mažarskim banom, preganjala Radiča in njegovo kmečko stranko, zaničevala Slovence in l. 1917. ni hotela podpreti majške deklaracije.

Ko je slovanska reč zmagala, je Pribičević takoj priskočil «na pomoč» in hitro sedel vladnega konja za Belgrad. Kakor prej do Mažarov, tako je bil zdaj priliznjem do šumadijskih Srbov. Zvaril je iz raznih liberalskih ostankov demokratsko stranko ter vse nasprotnike svoje proglasil za protidržavne rovarje. Davidovič se ga je kmalu naveličal in ga zasuknil čez prag svoje demokratske stranke. Pribičević je spet osnoval lastno «samostojno demokratsko stranko». Znal se je zediniti s Pašičem za vladno koalicijo. Radiča so takrat zaprli v ječo, v Sloveniji prepovedali izhajanje «Domoljuba» in že sklenili ukrasti jugoslovansko tiskarno v Ljubljani, ki je največja v državi in ima večmilijonsko premoženje. To tatvino je preprečil škof Jeglič, ki je ponoči kupil tiskarno ter drugo jutro pomolil liberalcem veljavno pogodbo pod nos.

Pašičeva smrt je omogočila Slovincem, da so se mogli s Srbi dogovoriti naravnost. Vukičević in Korošec sta naredila «blejski sporazum», s katerim je odzvonilo liberalski «državotvornosti». Korošec je postal minister, Pribičević pa je moral začeti otepati trdo skorjo opozicije. To ga je vrglo v Radičevo naročje. Skesal se je vse svoje doseganje državotvornosti in spoznal, da z Belgradom ni mogoče iti naprej.

Zadrega v Zagrebu.

Po streljih v skupščini je bil glavni namen opozicije, doseči nove volitve.

Radič in Pribičević sta imela dobre nade na volivni uspeh. Vse politične topeve sta namerila na volivno trdnjavo. Pa bilo je vse zaman. Med tem pa so že jeli godrnjati Hrvatje, češ kje je republika in hrvaško državno pravo? Ali je vredno delati tak vrišč samo za ene volitve po starem načinu?

Zagrebski politiki so prišli v veliko zadrego. Za trenotek je bila z Radičevo smrtjo pozornost odvrnjena, toda prej ali slej se bo spet javnost vprašala: Kje smo? kaj smo dosegli?

Svojo politično previdnost so Hrvatje pokazali že s tem, da so za Radičevega naslednika v Kmečki stranki izvolili dr. Vladimira Mačka. Ne marajo, da bi jih vodil Pribičević; ne zaupajo mu, ker čutijo, da išče le politično moč zase in da mu je hrvaška reč kaj malo mar. Saj je ravno on posebno glasno trobil pred leti, da Hrvatov in Slovencev ni, oziroma da se morajo vsi posrbiti.

Kaj pa Trumbić.

Ante Trumbić je ugleden politik, ki si je pridobil zaslug ob ustanovitvi jugoslovanske države. On zastopa misel «zvezne» države (federacije) jugoslovanskih narodov. Je torej nasprotnik belgrajskega centralizma. Trumbić pa nima stranke, ki bi mu dajala javno moč. Zda se je združil z radičevci, upajoč, da se v ti stranki uveljavi in prikopije do vodstva. Toda kmečki voditelji mu tudi ne zaupajo popolnoma in ne bo se mu tako lahko posrečilo priti na krmilo.

Kaj bo.

Z Radičevo smrtjo je kmečka stranka doživela izgubo, ki je ne bo mogoče nadomestiti. V hrvaškem tabru, ki je bil pod Stipieo tako enoten, bodo nastala nesoglasja, osebni in klikarski spori. Program in organizacija stranke sta žal preveč nepopolna, da bi odtehtala osebno izgubo dosedanega voditelja. Zato je verjetno, da bo vlada sama pripravila za spomlad volitve. Opozicija bo spoznala, da ni iskati rešitve v večnih volitvah, ampak v delu. Umni Pribičević že sluti ta preokret stvari in išče poti nazaj bliže vladnega voza. Šel je za kraljem na Bled pravit mu, da ni res tako strašen sovražnik Belgrada, kakor se je kazal pred Hrvatji.

Tako se vse obrača v redni tok in letošnji zli dogodki bodo ostali le še spomin in pa resen opomin.

Radičeva uganka.

O rajnem Stefanu Radiču se je ob priliki njegove smrti kaj mnogo pisalo v svetovnem časopisu. Seveda so tudi sodbe zelo različne. V enem se vsi strinjajo: da je bil Stefan Radič velik buditelj ljudskih množic.

Seveda je treba moze, ki so tako segali v politiko, presojati pred vsem po njihovih delih.

A Radiča je tudi po delu težko soditi. Saj ni mogoče vedeti, katero delo je vzel Radič bolj za «špas», katero za res. Radič se je izpreminjal kakor vreme, kadar ni suše.

Še pod Avstrijo je bilo mnogo slišati o njem. Bil je pravi revolucionar. Šuntal je dijake in kmete proti Madjarom; zažgal je tudi madjarsko zastavo. Bil je izključen iz vseh avstro-ogrskih univerz, tako da je moral končati visoke šole v Parizu. Še malo pred smrtjo, ko je bil jezen na Srbe, pa je izjavil, da so Madjari prijatelji hrvaškega naroda! Proti Italiji in posebno proti nettunskim konvencijam je kar rohnal. Ali ni v skupščini nekoč rekel, da bi dal zapreti italijanskega poslanika Bodrera, ako bi bil on minister? Na smrtni postelji pa ga slišimo, kako dopoveduje nekemu nemškemu časnikarju, da Mussolinijeva Italija ljubi Hrvatje. Na shodih bije po farjih, po klerikalcih in nazadnjaški cerkvi; na drugi strani prosi papeževega nuncija, naj izrazi papežu njegovo sinovsko vda-

nost. Na seji ministrskega sveta se posvetojuje s tovariši ministri, kako bo drugi dan branil v parlamentu vladen predlog. Na seji parlamenta pa potegne z opozicijo in zmerja vlado. Neki francoski častnikar pripoveduje, da mu je nekoč dr. Korošec ko je bil v vladi z Radičem, povedal to-le: Radiča imam zelo rad. Ne morem pa prenašati, da na ministrski seji vpije nad mano «svinjaj!» Kdo je mogel potem razumeti Radiča?

Radič za staro pravdo.

In vendar je bil Radič mož velikih idej. Že mlad se je gibal vedno med kmeti, ali po hrvaško «seljaki». Spoznal je njihove potrebe; videl je, da kmet ne šteje v političnem življenju nič. Nemški in madjarski židje v Zagrebu so seljaku delili grenak kruh. Radič se je lotil dela in ker je poznal kmečko dušo kakor malokdo, mu je bil uspen zagotovljen. Če si je sezul čevlje, jih obesil na palico in bos primahal v vas, če je začel zborovanje s pozdravom «Hvaljen Jezus!» in ga končal z «Bog i seljačka republika!», se je gospoda v Zagrebu pomiljujoče posmehovala. A kmalu je stal Radič pred močno kmečko vojsko, med katero je delalo red že 70 častnikov-poslancev. Vsi seljaki so bili z njim, vsi so vedeli, da bo treba v boj za staro pravdo. Toda Radič je kot

general odpovedal. Znal je sedjake naučiti in jih strniti okoli sebe, a več ne; v boju jih ni znal voditi. Ni si znal najti pravih zaveznikov in še pred smrtjo se je zvezal z največjim sovražnikom kmeta, z liberalno gospodo okoli Pribičevića in Trumbića. Radi trenutnega uspeha se je spravil z ljudmi, ki so pred leti pobijali njegove seljake in njega samega vtaknili v ječo. Bili so časi, ko se je Radič del z res kmečko Slovensko ljudsko stranko in z demokrati, a kmalu se je premislil in skočil v drugi tabor. Imel je večkrat priliko, da zasede trdnjavo Belgrad in vzame vlado v svoje roke, a se je vstrašil težkega dela. Prav drugi kmečki voditelj, dr. Korošec je Radiču pokazal, kaj zmore pameten in spreten politik, četudi ima za sabo samo 20 poslancev.

Radič ni bil proti Jugoslaviji, delal pa je za zvezno ureditev države: Srbija, Hrvaška in Slovenija naj bi bile bolj zase, a pod isto krono Aleksandra. Kasneje naj bi se pridružila še Bolgarija. Njegova misel je bila idealna, a tudi težko izpeljiva. V politiki ni dovolj imeti lepe misli, kako bi bilo naj bolj rajske uredjeno, ampak glavno je, doseči vsakokrat nekaj gotovega, kar je mogoče otipati. Za tako delo pa Radič ni bil rojen in to je žalostna stran njegovega burnega življenja.

Kaj nam z dežele pišejo

Sv. KRIŽ pri Trstu.

Za evharističnim kongresom v Komnu je bila proslava Brezmadežne, ki se je izvršila v nedeljo 12. t. m. v Sv. Križu pri Trstu, največja poveljna cerkvena prireditelja na Krasu. Tisti, ki so se udeležili sklepne procesije, so izjavili, da kaj takó veličastnega niso niti od daleč pričakovali. Za Križane so začeli prazniki že v četrtek zvečer, ko se je prenesel kip Brezmadežne v župno cerkev. Ze za ono malo procesijo je bil napravljen krasen slavalok, pod katerim se je Marija za tri dni preselila v župno cerkev.

Cerkvene govore je imel v obliki duhovnih vaj mons. Slavec; italijanski pa je govoril domači župnik ob začetku in od sklepu tridnevne pobožnosti. Ureležba pri vseh pobožnostih je bila velika; pri sklepni procesiji pa ogromna. Računa se, da je bilo v Sv. Križu v nedeljo popoldne okolo 4000 zunanjih ljudi.

Deklet in žen v okoličanskih nošah je nastopilo nad sto. Krasni in veliki so bili slavaloki. Bilo jih je sedem. Duhovnikov se je udeležilo slavnosti štirinajst, na čelu mons. Slavec. Veličastna je bila naša manifestacija na trati pri Procesijevih; tu so se vrstili govorniki, cerkveni zbori in godbi. Razen domačega cerkvenega zbora sta pela tudi proceski in svetoivanski cerkveni zbor, za kar jim bodi izrečena iskrena zahvala. S cerkvenimi zastavami so prišle Marijina družba z Opčin in pa dekleta iz Maybinj in Slivnega pri Nabrežini.

Kdor želi nabaviti spominskih razglednic o svetokriški procesiji, jih dobi lahko v trgovini devocijonalij Fortunato pri Novem sv. Antonu.

POLETIČI.

Prejeli smo dopis, v katerem se dekleta iz Poletičev branijo proti kubeskemu dopisu, v katerem je bilo rečeno, da se preveč razvratno nosijo. Vzamemo sicer naznanje, želimo pa, da bi res vse bile take, da bi noben človek ne mogel po pameti kaj ponjuri nad njimi. To velja seveda tudi za druge vasi.

KOŠANA.

Na Veliki šmaren smo bili cel dan preplašeni zaradi ognja. Okrog poldne je začelo goreti nad Bujami, ob 4. popoldne pa nad Košano. Obkrat se je užgalo od železnice. Na obeh mestih je napravil ogenj veliko škodo. Nad Bujami je ogenj uničil tudi veliko sadnega drevja.

Pri nas je strašna suša. Od sv. Alojzija dalje ni bilo dežja. Poljski pridelki so sploh vsi uničeni; nimamo ne krompirja, ne fižola, ne koruze. Repe in zelja tudi ne bo nič. Žito je bilo bolj slabo. Zivina nima kaj pasti, doma rediti je pa tudi kmalu ne bo s čim.

ŠEMPAS.

Sv. Roka dandanes praznujemo kot navaden delavni dan. Nekoč smo ga imeli bolj v časti. Imamo zelo star oltar sv. Roka. Še pred vojno je bilo na dan sv. Roka darovanje. Praznovanje izvira baje iz časov pred 200 leti, ko je tod kuga razsajala. Na tiste čase zdaj večkrat pomislimo.

V Ljubljani je na 9. avgusta umrl naš rojak mladenič Andrej Smet. Bil je zidar in je šel po svetu zaslužka iskat, pa se je nenadoma preselil v večno domovino. N. v m. p.

ČEPNO pri Košani.

Velik požar. V ponedeljek 13. t. m. okrog 3. popoldne je nastal v hlevu posestnika Sušlja nenadoma ogenj, ki se je takoj razširil na spodnji del vasi ter jo vpepelil. Osmim posestnikom so zgorile hiše ter vsa gospodarska poslopja, seno, žito in orodje. Le s težavo so ljudje rešili živino in nekaj obleke. Posestnik Sušelj se je pri reševanju živine tako opeknel, da je moral iskati pomoč v postojnski bolnišnici. Ogenj je skvaril 3 krave, tako da so jih morali zaklati. Škoda je velikanska. Posestniki so bili zavarovani zelo malo, dva pa nič, ker zavarovalnice nečesto sprejemati v zavarovanje s slamo kritih poslopjij.

HRUŠICA.

Naš dekan, č. g. Alojzij Kraševac, se je nedavno močno ponesrečil. Ko je jahal iz Podbeč proti Sobonjam, je konj na slabi poti padel. G. dekan je zadel s komicem tako nesrečno ob kamen, da si je izpahnil laket. Iskal je pomoči v sanatoriju v Trstu, kjer so mu roko deli v mavec. Želimo, da bi kmalu ozdravel.

Bridko nas je zadela vest, da odhaja naš dolgoletni organist in tajnik mlekarnice, g. Martin Planinšek, na Štajersko. Kot spretnega pevovodjo in pa zvestega uradnika mlekarnice smo ga vsi spoštovali in cenili. Naj ga spremlja blagoslov božji in sreča v njegovi ožji domačiji!

TRNOVO pri Gorici.

Dne 5. t. m. smo slavili vsakoletni god Marije Snežnice, kateri je naša cerkev posvečena. Letos je bila slovesnost še večja kot ponavadi, ker smo imeli nove zvonove.

Tare nas pa grozna skrb, kaj bo na zimo, ko nič ne pridelamo. Niti stari ljudje se ne spominjajo take suše. Sena smo zelo malo pridelali in bomo prisiljeni precej živine razprodati in to sedaj, ko je posebno nizka cena. Vode nam zelo primanjkuje; za živino moramo hoditi daleč ponjo, za ljudi nam je delijo zelo malo na osebo, pa še ta bo v kratkem času pošla. Občina bi morala napraviti več vodnjakov, da bi bilo za take slučaje več vode na razpolago. — Dozdaj smo imeli dober vir dohodkov iz državnega gozda, a žalibog tudi ta zaslužek mineva.

ČELJE nad Premom.

Suša je velika. Vse je uničeno. Ne vemo, kaj bo čez zimo; ne bo dela, ne jela. Edino, kar smo pridelali, je bilo nekaj rži, oves je bil majhen, krompir je suh, fižola ni, koruze ni, sadja tudi ne. Vrh suše smo imeli to leto dvakrat točo. Prvič je bila spomlad, a takrat ni napravila velike škode. Drugič nas je obiskala v soboto popoldne 11. t. m. Najbolj je trpelo grozdje in sicer samo okoli vasi, ker drugod ni bilo tako hudo. Pred 20 leti je bila toča na 12. avgusta 1908. Takrat je tako razbila, da se še dandanes po drevju poznajo sledi.

V ostalem živimo tako naprej, toda bolj pametno kakor v prvih povojnih letih, ker je tudi po žepih velika suša. Na 8. julija smo imeli sv. birmo na Premu. Drugi dan je Prezvizišeni obiskal podružne cerkve. Tudi pri nas smo ga slovesno pričakovali in sprejeli. Cerkev je bila preprosto pa okusno okrašena; za to moramo pohvaliti naša dekleta, ki so se odlično potrudile.

VRHPOLJE pri Kozini.

Ze dolgo ni bilo dopisa iz naše vasi, pa tudi zdaj ni kaj veseliga poročati. V enem mesecu smo imeli tri slučaje ognja. Pogorelci so hudo prizadeti, ker je bilo že polovico sena pod streho, kar je bil letos glavni pridelek. Zavarovani so bili nizko in še dejansko škoda je inženir zavarovalnice «Fondiarije» tako mizko cenil, da so se nekateri odločili odstopiti od zavarovanja.

Suša je pač kakor drugod. Lani smo kupovali krompir za seme, zanaprej pa bo treba kupovati vse. Ono nedeljo smo imeli prošnje za dež, pa uslišani nismo bili po svojih željah. Vode imamo zelo malo. Imeli smo že pred vojno načrt za vodovod; naš podežat je obljubil, da ga bo uredil, vendar ne vemo kdaj.

Naša dekleta ne zaostajajo za modo. So tudi take misli, da bi raje gospoda vzele kakor kmeta. Pred kratkimi so fantje često širili, da bodo hodili z avtomobili ponje, pa dozdej še ni bilo nobenega.

Gledé cerkvenega petja so se Vrhpoljci in Gročanci nekaj med seboj razprli in petje so poprijeli Gročanci sami. Prepričan je čisto osebnega značaja. Mislim, da ni prav, da bi se v cerkvi sovražili in zavidali, zato je želeli, da bi se čimprej zopet zedinili.

V gostilno hodimo bolj malo, ker nam je prepovedala Banca d'Italia. Zato pa upamo, da bo tovarna krede napravila večje kupčije.

FARNETIČE pri Sežani.

Tudi na Farnetičah smo imeli 5 t. m. šagro in sicer za to, da ne bo kdo rekel, da smo mi zadnji. Ker naša vasica, oziroma selo, nima za ples ugodnih deklet, zadelale so to vrzel kratkokrile Orlečanke, Trebenke ter nekaj razpeljavk iz sosednih vasi. Nekateri «pupe» so imele po največji modi «na tre štuke» krilo in na sebi toliko moke, da bi lahko iz nje skuhal tri lonce kranjskih žgancev! Slišal sem, da so se orleške pupe že teden prej «malale» in «pucale» za to šagro. Če jim pa «Deseti brat» ali stric Jaka pové kak pameten svet, se drže te golobice odurno, kakor da bi jim kure kruh snedle!

Pravijo, da bodo šli sežanski godci — ti so namreč piskali na Farnetičah — rakom življati! Eni se odpravljajo v Ameriko, drugi v Jugoslavijo, tretji v penzijo. Za prihodnjo šagro bomo morali najeti «turško muziko» iz Dan. Sliši se, da bodo Sežanci zopet obnovili «fajerberkarško» (ognjegasno) društvo. Menda, pa iz te moke ne bo kruha!

V našo vasico dobimo véasih neljube goste, namreč cigane. Posebno ob sežanskem semnju se tod vrši pravo cigansko romanje. Marsikateri mamici takrat zmanjkajo kokoši, jajca, domači zajčki in druge take stvari, ki pridejo prav ciganski svojati za pod zob. Čas bi bilo že, da bi za to poklicani organi odpravili iz naših krajev to cigansko zalego!

GORENJE pri Divači.

Iz Pize nam pišejo: V soboto, 4. avgusta je umrl tukaj neki železničar Slovenec iz Gorenj št. 42 pri Divači. Pred 2 letoma je bil premeščen iz Divače v Pizo. V soboto popoldne ob 16 ih je delal na tračnicah, a zadet od solnčarice je padel na tla. Peljali so ga takoj v bolnico, a tam je že čez pol ure izdahnul, ne da bi se zavedel. Pater superior od Servitov ga je skušal spovedati, a ni bilo več mogoče; djal ga je v sv. olje. Zapuščena žena in 2 hčeri, 16 in 18 letno. Žena je za dolgo časa bolna, kar je bil tudi vzrok, da ni prišla družina z njim. Ves ta čas je bival tu sam, vedno v zaupanju, da se kaj spremeni in ga pošljejo nazaj domov, ali pa v pokoj. Imel je 55 let, bil je priden delavec, a tudi skrben oče svoje družine in dober kristjan. Ob nedeljah ni zamudil sv. maše.

En dan pred smrtjo ga je prišla obiskat 18 letna hčerka. Oče je bil zelo vesel in je naročil za drugi dan boljše večerjo, a žalibog ni se vrnil več domov. Bil je hud udarec za ubogo hčerko samo v tujini. A rojaki pokojnega so takoj priskočili na pomoč. Poštni poduradnik Rafael Piščanc in železničarja Vouk in Pečar so vse tako uredili, da se je truplo pokojnikovo prepeljalo v njegovo rojstno zemljo, ki jo je tako ljubil. V terek popoldne, 7. avgusta, se je vršil pogreb iz bolnišnice v cerkev in potem na postajo v voz, ki ga je železniška uprava dala na razpolago do Divače. Pogreba se je vdeležilo veliko tukajšnjih železničarjev in nekaj uradništva; bili so 3 venci: od ravnateljstva, od sodelavcev in eden od nas rojakov z napisom: «Zadnji pozdrav od tvojih

rojakov Tržačanov». Bil je gimljiv prizor, ko je ob 6.15 zvečer odrinil vlak v navzočnosti rojakov pokojnikovih z družinami, bilo nas je 21. Rojaki Sloveneci se zahvaljujemo železniški direkciji v Pizi, uradnikom in železničarjem za naklonjenost, za vdeležbo pri pogrebu in darovane vence. Žalujoci družini pa izrekamo iskreno sožalje.

Rojaki Primorci.

KORTE v Istri.

Suša pritiska z vso silo. Vse je požgano, niti semena ne pridelamo. Ako nam Bog v najbližjih dneh ne pošlje dežja, izgubimo še ono malo grozdja, ki v dolini še za silo kljubuje suši. Ljudje ložijo in so v skrbi za bodočnost. Nekateri se odpravljajo v daljno Ameriko v nadi, da jim bo tam sreča mila. Dal Bog, da bi se jim želje izpolnile. Sicer pa pravi pregovor: «Naj človek pol sveta obteče, najboljši kruh doma se peče».

Vsak naj torej dobro premisli, predno se odloči za pot v negotovo bodočnost. Upanje imamo, da bodo v kratkem pričeli graditi novo cesto iz Isole v Korte; en del Korte-Medoši, je že skoraj dovršen. Tudi tu se bode kaj prislužilo, da bodedo lažje porivali življenja težki voz.

Obupati ne smemo in vreči puško v koruzo, pa bodedo vse težkoče prenesli in ako Bog hoče, že v bodočem letu pričakali dobro letino. Nekateri pravijo: «Nimamo veselja ne poguma več za delo, ker je to že četrta slaba letina». Poguma ne smemo tudi v najslabšem slučaju zgubiti, ako hočemo kaj doseči. Komur poguma zmanjka, temu ni več pomagati, kajti tak se je že sam obsodil.

Kljub temu, da nas revščina tare, se to na nekaterih naših dekletih ne pozna. Vse mora biti po zadnji modi od glave do pet. Nekateri se začele nositi obleke s kratkimi rokavci, česar do sedaj ni bilo. Ni jim bilo dovolj krilce nad kolenom. Marsikaj bi bilo dobro še omeniti, a pustimo za prihodnjic, morda jih med tem kaj pamet sreča.

ŠTORJE.

Dragi Mali list! Po dolgem času se spet enkrat oglasimo in takrat ti naznanjamo žalostno novico, da nas je v petek jutraj obiskala toča in nam uničila še to, kar nam je suša pustila. Padala je tudi po sežanskem, šepuljskem in danskem polju. Toliko škode kakor pri nas ni napravila nikjer. Pokrila je vsa polja in vinograde štiri prste in sebelo. Z žalostjo zremo v bodočnost in se vprašujemo, s čim se bomo preživljali in plačevali davke. Gosposko prosimo, naj bi upoštevala naše žalostne razmere.

Deseti brat v Šmarjah in v Sežani.

Dne 22. julija t. l., bila je ravno nedelja, zanesla me je slučajno pot v Šmarje, kjer so imeli ta dan Šmarci in obenem tudi Danci — oboji namreč spadajo pod zvon «Materne Božje v Leškovi» — opasilo. Praznovali so spomin posvečenja vaške cerkve in sicer letos brez plesa. Če se je vaška mladež popoldne po večernicah vrtela na Rešetinovem skednju ob zvokih harmonike, mi ni znano.

V nekdanjih, ali kakor bi rekli naši očanci, boljših časih, imeli so Šmarci na ta praznik svojo veselico (šagro) pod lipami poleg cerkve. Seveda so bile te veselice drugačne, kakor dandanes; vse je bilo domače, spodobno in preprosto. Takrat se še ni ženski spol posluževal neumnih mestnih noš, ampak posluževalo so se domače narodne noše, ki jim je mnogo bolj pristojala, kakor sedanja pariška!

Na dan opasila po večernicah, je že zijala cela kopica bosopetih otročaje, starih ženic, ki tudi takrat niso hotele biti zadnje, in možakarjev ob cerkvenem zidu ter pričakovala godev, «Danskih Slovencev»! Od vseh strani so prihajala nališana dekleta in postavni fantje s «čufaricami» v ustih. Vsa ta množica je hitela na plesišče, pod lipe. Pa kakov je bil ta prostor. Niti drobnega kamenčka ni bilo najti na njem. Okrog in okrog so bili postavljeni mlaji, prepreženi in okinčani s cvetjem in pisanimi trakovi; lipe so bile kakor v cvetju, polne zastav. Na srednji lipi «Zori» imenovani je bil napravljen oder za godce.

Ko so prišli godci v vas z mesangastimi trobentami, zagodli so nekaj

veselih poskočnic najprej pri vaškem rihtarju (načelniku) in še le potem so se utaborili na lipi. Bili so res zajemljivi ti možakarji, Šmarci so jih delili v tri vrste: v klarinetiste, basiste in progarje.

Prišedši v Šmarje, ustavil sem se pred cerkvijo, odkoder sem opazoval Šmarški in danski «funk», prihajajoč k maši. Mene je najbolj zanimala družba deklet, ki so bile za ta bot še precej spodobno oblečene. Kmalu potem je zazvonilo k maši. Čeprav imajo Šmarci troje zvonov, zvonilo je le z dvema, to pa zato, ker je veliki zgodovinski zvon ubit. Čas bi bilo že, da bi ga dali Šmarci prelit. Ko je pričela maša, čulo se je s kora nekako šumenje, podobno čebelnemu rojenju. Še le po dolgi pavzi so jo vrezali cerkveni pevci: «Pred Tabo na kolenih» in sicer brez orgel, za kar gre zasluga «ta dolgemu» iz sežanskega Gradišča, ki je zaspal, namesto da bi pripeljal cerkveni harmonij v Šmarje. Med mašo je imelo biti darovanje za cerkvene pevce, ki je pa odpadlo, ker je bila cerkev skoro prazna, kar je vse graje vredno. Graje je tudi vredno, da so nekateri možakarji okrog cerkve kadili fajfe in brali «cajtenge», namesto da bi šli v cerkev.

Po maši sem šel pohajkovat po vasi. V vasi sem opazil precej nereda. Šmarcem ne dela nikake časti njih kal, poln nesnage in blata, vaške poti so poltrebne poprave in vaška znamenja, dvojne križev in kapelica zapuščena, kar je znamenje, da se je verski čut med Šmarci precej ohladil.

Stopil sem tudi v marsikatero hišo, kjer so me postregli z imenitnimi šmarškimi štruktli; tudi s klobasami in krofi niso varčevali. Zejo sem si gasil pa s pristnim šmarškim teranom.

Popoldne pri večernicah so napovedali cerkveni pevci «štrajk», menda za to, ker so premalo v «škrabco» dobili.

Deseti brat v Hotični.

Prvo nedeljo gošta sm šu gor v Brčine pogledat, če jemajo kej suše. Ku sm pršu v Slivje, sm vidu, kaku šulo zidajo tudi pod mašo; povedali so mi, da niso domači. Pr cerkve sm vidu pounu fantalinov, k so jemeli hudičevno mašo ozvun, mamesti de bi šli v cirku molt. Ku sm pršu v cirku, je ravnu gospud ženske zganjau tja naprej; taku je biv hud, de sm se še jest pomaknu bolj gor naprej. Potlej je biv hud na Hotiče, ki v taki suši ples jemajo, ko niti fantov ni. Pravijo, da je ducat fantičev, vseh skupaj skoraj tri jen pou, pa kukr sm zvedu potlej stojijo tudi možje za rezervo, če fantov prmanka.

Po maši so jo vdarli godci pod farovžam potle pa veselo v Hotično, jest peš sm šou h Bubnič v kosilu. Vse je tožlo, de kaj bo, ko neče bit dežja, peš sm djau, bom vidu popoldne, če bojo kaj ljudje molili za dež. Ko sm pršu popoldne v cirku, sm šou gor na kor, de bom vidu slivarske pevce. Pevci so bli, ma pevk ni bilo, ki so prej odšle v Hotično, de bi ne kej tam zamudle. Taku je bla cirku skoro prazna, vse tihu, de bi ne katerega zbudili, ki nekteri taku lepu spijo po cirku.

Udaru sm jo po eni grdi stezi v Hotično. Tam je blu vse na nogah kakor v sejmu. Tam pr anih suhuh koritih so ble ane staje z grmovjem obložene; za tako stvar smejo tudi poleti sekat, ako bi an kmet za potrebo hotel kej vsekat, pa ne sme. Potlej sm gledov, kaku plešejo za dež, de bo bolj repa rasla. Krila so jemele do kolen, raje manj ko več, v rokah torbe, glave po fantovsko strižene. Nekteri fantje so jemeli črna očala, mende zatu ker imajo zdrave oči. Nektere punce so ble kakor iz Pariza; zvedu sm, de so s Tatri; še govoriti niso znale; eno besedo so rekle po slovensko, eno po talijansko. Po strani sm zvedu, de jemajo na Tatrah naročeno modo iz Pariza. Srečni starši, ki jemajo kej dosti takih hčeri. — Tako sm zgrunтов, de ljudje nejso še dežja potrebni, le zemlja vpije po njem.

Zrušite modno tiranijo!

Ljubljanski škof je pred kratkim izdal pastirsko pismo, v katerem opozarja vernike, naj se varujejo nečistega pohujšanja. O ženski modi tako-le piše:

«Čbleka je za to, da polepša telo, da ga varuje prehlajenja in boleznin in da štiti sveto sramežljivost. Toda kroj obleke naših deklet in žena temu trojnemu namenu naravnost nasprotuje.

Naj bo obleka lepa in čim bolj okusna. Vprašam pa, je li lep in okusen kroj, če obleka ne sega niti do kolen, če ne pokriva prsi in pleč? In kaj naj rečem o krilu malih deklic!

Vprašam, varuje li taka obleka telesno zdravje posebno v zimskem času? Zdravniki vedno glasneje trdijo, kako hitro se kvari zdravje dotičnih deklet in žena, trdijo, da se množe slučajni smrti v najlepši mladosti.

Vprašam, ali taka obleka varuje sveto sramežljivost? Res, kazati nekoliko telesne golote ni takoj greh, vendar težko je meje točno začrtati. Akoravno ni greh, pa vendar večja mera golote žali čuvstvo sramežljivosti, povečuje pri dekletu naravno poželjivost in vzbuja v račovednih moških najgrše strasti. Pri obojnem spolu se tako odpira pot k razuzdanosti od prve do zadnje stopnje.

Kaj naj rečem o deklicah s tako kratkimi krili! Opažam, kako se mala deklica sramuje posebno tedaj, kadar sede ali se prikloni. Polagoma se pa prirojeni čut sramežljivosti zamori, deklica postaja vedno bolj nespodobna, ne le v samotni, ampak tudi v javnosti. In ko dorase...

Očetje in matere, prosim Vas, pri Bogu Vas zarotim: odstranite iz svojih družin tako nespodoben, nekrščanski kroj obleke pri sebi in pri otrocih! Ako se ne bojite Boga, ki splošne grehe tudi splošno kaznuje, usmilite se vsaj otrok, da se ne pogreznejo v nečistost, ki škoduje ne le duši in razvoju dušnega življenja, ampak tudi telesu in telesnemu zdravju. Zrušite grozno tiranijo nespartmetne in pogubne mode! Ženska društva, na noge v boj za dekliško čistost, v boj zoper javno nespodobnost, ki ravno dekliško telo najbolj kvari in omadežuje!»

Tajništvo in naša pošta.

Kozjanke so hude, ker je dopisnik iz Ostrovice preveč občudoval njihova očala. Naj se jih varuje...

Smrje. V št. 33. je dopis iz Smrij dobil ponesreči naslov Šmarje. Iz vsebine je vsak lahko vedel, da gre za Smrje pri Bistrici.

Vrhpolje. Se priporočamo še.

Z. J., Ricmanje. Eno je fašistovska stranka, drugo je sindikat. Tudi znaki stranke so različni od znakov sindikata; različna je tudi članarina.

Barčič Ivan, Podgraje. Iz spisov finančnega ministrstva je razvidno, da ste bili na zdravniškem pregledu 12. decembra 1920. Potrebno je, da napravite na županstvu novo prošnjo in se pri tem prav gotovo sklicujete na prvo.

Kljun Marija, Misliče 12. Pokojnina vam je bila nakazana z odlokom od 5. aprila 1927, št. 58052 in finančni intendant v Trstu je bilo 18. junija 1927. naloženo, da vam pokojnino izplača. Sporočite nam, ali ste med tem časom že prejeli pokojnino. — Prvič smo vam odgovorili 17. VI. 1927.

Bubnič Uršula, Pregarje 72. Potrebujemo bolj natančnih podatkov glede prošnje za pokojnino. Povejte nam: ime vašega očeta in matere, ime vašega sina, kdaj približno ste napravili prošnjo.

A. K., St. Peter. Glede službe vašega sina smo vam odgovorili v pismu.

Zobozdravniški ambulatorij

Dr. G. LAURINSICH

TRST — Via delle Sette Fontane 6 — TRST

Izvršuje točno vsako delo z zlatom in kavčukom. - Slovencem z dežele poseben popust za potne stroške.

Govori se slovensko.

Delo zajamčeno.

Cene ljudske.

Odprto od 9-13 in od 15-19 - Ob nedeljah od 10-12.

Gospodarstvo

MUHA.

Ljudska sodba.

Muha je naša stalna spremljevalka. Od ranega jutra pa do poznega večera živi z nami skupaj, z nami je in pije in z nami gre tudi počivat. Vse bi se še preneslo, tudi tisto malo jedi, ki ostane v skledi, bi ji privoščili, ko bi le ne imela te slabe razvade, da se venomer seda na naš nos in dela na njem razne, ne posebno prijetne vaje. Zlasti zjutraj, ko najlepše spimo, bi želeli, da bi si izbrala za telovadbo kak pripravnejši prostor.

To je splošna ljudska sodba o muhi.

Mnenje strokovnjakov.

Toda mestni učenjaki s sivimi bradami, krivimi nosovi in zaprašenimi naočniki učijo drugače.

Ti črnogledi učeni možje pravijo, da je muha eden izmed največjih sovražnikov človeka in modrujejo takole:

Muha prenaša kužne bolezni.

«Ali si opazoval kedaj muho na gnoju ali pa v stranišču, s kakim veseljem obletava odpadke in kako slastno srka vase smrdeči sok? Ista muha, ki je bila pred uro na gnoju, je sedaj v tvoji hiši in ti pade v skledo ravno ko si začel jesti.

Ali se ti to zdi zdravo?

Si gledal kedaj bolnika v kmečki hiši poleti? Ne morejo ga ubraniti pred muhami, ki mu vedno sedajo na obraz in roke in poželjivo srebajo njegov strupeni pot. Ista muha, ki je sedela ravnokar na bolniku, prileti k tebi in ti sede na ustnice. V trenutku jo odpodiš, toda imela je kljub temu dovolj časa, da je pustila na tvoji ustnici kal bolezni, ki ga je prenesla iz bolnika na svojih majhnih dlačicah.

Ali se ti to zdi zdravo?

Na klopici pred hišo sedi jetičen človek, kašlja in pljuje okrog sebe. Ali si videl, koliko muh se vrže na vsak njegov pljunek, ki ima v sebi na milijone zarodkov jetike? V bližini sedi na tleh majhen otročiček in se veselo igra. Muha, ki se je pasla pred hipom na okuženih pljunkih, prileti na otrokova usteca in srka na njih sladke sline, ki jih ima otrok vedno v izobilju.

Ali se ti to zdi zdravo?

Hočeš, da ti še dalje naštevam in z dokazi potrjujem, kako muha prenaša tifus, kolero, davico, grižo in nešteto drugih nalezljivih bolezni?

Upam, da ti navedeno zadostuje za dokaz, da je muha človeškemu zdravju skrajno nevarna.

Boj proti muham.

Vidiš, dragi moj, tako mislijo o muhi sivobrki učenjaki. Da bi ti pomagali muhe uničevati, so iznašli najrazličnejša morilna sredstva: lepljivi papir, prah proti muham, še celo revolverji za streljanje muh se dobijo, samo da imajo mesto krogle nabasano strupeno tekočino. Vsako izmed teh sredstev ima kako napako, vsa skupaj pa imajo eno veliko skupno napako, da so namreč za revne ljudi predraga.

Vendar pa kljub temu ostane dejstvo, da so muhe škodljive in da jih je treba zato zatirati.

Boj proti muham je začela z vso vnamo vlada, ki je izdala v ta namen poseben zakon. Izvajanje tega zakona je poverjeno občinskim podežatam. Oni nam bodo povedali, kaj je naša dolžnost, mi pa se hočemo v par besedah pogovoriti o tem, kaj bi se dalo narediti brez vsakih stroškov in z malim trudom.

Domača sredstva.

Glavni in največji sovražnik muh je čistoča. Kjer vlada čistoča, tam se muhe ne pasejo (ker se nimajo na čem). Hiša naj bo vedno čista in pometena. Predvsem pazimo na čistočo v kuhinji. Ne mčimo po tleh ostankov kruha in drugih jedi! Otroci posebno radi puščajo na tleh sadne ogrizke, ki so za muhe naj-

slajša paša. Zabranimo jim to! Po jedi takoj čisto pobrišimo mizo. Če umazane posode takoj ne umijemo, pokrijmo jo, da ne bodo mogle muhe do nje. Z mokro cunjjo napol pobrisana miza nudi muham masno pašo, ker ljubijo posebno tekočo hrano. Kjer je navada, da se skuha prašičem obloda za več dni skupaj (kar je v sedanjih toplih mesecih napačno, ker se obloda skisa), naj bo kotel vedno pokrit, da ne bodo mogle muhe vanj.

Malo bi nam seveda pomagala čistoča v hiši, če bi vladala nesnažnost okrog hiše. Imejmo zato vedno čisto dvorišče in lepo urejeno gnojišče. Red in čistoča naj bosta v hlevih in predvsem v svinjaku. Korita za jed naj bodo vedno očiščena in oprana z vodo.

Te so v kratkem sredstva, ki bi se jih morala oprijeti vsaka skrbna gospodinja, saj ne stanejo nič.

inž. Pegan.

Nova trtna bolezen. V Bosni in Hercegovini se je pojavila na trti nova bolezen, ki je napala tudi ameriško trto. Ta bolezen izgrize korenine in listje, kar povzroči veliko škodo na grozdju. Vladni strokovjaki študirajo bolezen in iščejo njen vzrok, ker bi kmalu radi pomagali.

Poraba brezalkoholnih pijač v Jugoslaviji, posebno v Sloveniji, silno narašča! Gostilne, ki pred leti niso imele niti malinovca, prodajajo sedaj že več vrst sokov, tako da bodo pivci kmalu pričeli zavidati abstinate, ker imajo le-ti na razpolago že prav lepo izbero osvežujočih brezalkoholnih pijač.

Cene živil v Trstu so bile nanovo določene tako: riž 1.70, 1.90; testenine domače 2.50, 2.60; ovčji sir toliminski 9; mortadela 13; polenovka 5.30; olje iz Bari 7.70; olje tovarniško 5.40; sladkor v kristalih 6.60, zdrobljen 6.80; kava Rio 22.10, Santos 25.80; ameriški špeh 8, domači 9.70, 9.90; mast domača 8.10; sveže maslo 16; koruzna moka 1.40; gališki fižol 2; ječmen 2.40.

Velesojem na Reki. V soboto 11. t. m. je bil odprt na Reki IV. velesojem. Slovesnosti je prisostvoval videmski princ. Na velesojem je zastopana s poudarkom zlasti Mažarija, dalje Španija in Rumunija.

Škoda povzročena od suše znaša v Goriški deželi po cenitvi kmetijske potovalne šole 80 milijonov lir.

Cene mesa v Trstu so od 17. t. m. dalje določene kot najvišje te-le: prednji deli 6.30, 5.50, 5 (prsi vrat itd), boljši prednji deli z doklado 7.10, 6.50, 5; zadnji deli z doklado 8.70, 7.70, 6.40; brez kosti 11.50, 10.70, 8.90; vampi 4.20. — Proti dosedanjim so te cene znižane za 30 stotink. Pričakuje se še nadaljno znižanje.

Letina v Jugoslaviji je bila letos ugodna. Po uradnih poročilih presega žitna letina vse letine zadnjih 8 let. Pridelek pšenice je cenjen na 28 milijonov stotov, ječmena na 4 milijone, rži na 2 milijona, ovsa in dr. na 4 milijone stotov.

Tržaški trg zelenjave in sadja. Cene na debelo so takele: česen 150, čebula 30-70, fižol v stročju 200-440, fižol za luščiti 300-340, zelje v glavah 120-140, kumarice 80-300, salata 130-400, limone (zaboj) 80-100, fige 130-240, jabolka 70-200, hruške 60-360, breskve 50-400, slive 50-120, grozdje 160-400, krompir 48-60, paprika 100-180, rajčice (pomodoro) 70-220, radič 160-180, špinača 150-300.

Po čem je lira?

Dne 23. avgusta si dal ali dobiš:

Za 100 dinarjev	33.50 L
» 100 franc. frankov	74.80 »
» 100 švicarskih fr.	368.— »
» 100 nemških mark	452.50 »
» 100 avstr. šilingov	270.— »
» 1 dolar	18.85 »
» 1 funt	92.30 »

Tipografija FRATELLI MOSETTIG - Trieste.

MALI OGLASI

VELIKA ZALOGA papirja, papirnatih vrečic. Uvoz in izvoz na vse kraje Po ugodnih cenah. Tvrška Gastone Dolinar, Trst - Via Ugo Polonio 5.

PEČENKO FERDINAND - TRST, Scala Belvedere 1, priporoča svojo staroznano žganjarijo. Ima na razpolago najboljše likerje in vina.

Gospodinje!

Pri nakupu manufakturnega blaga zasluži prednost veliko skladišče v Trstu, via Genova (prej Campanile) št. 21 (blizu srbske cerkve)

Maria Accerboni

via Genova 21.

V zalogi ima nove bogate dohode perila za neveste po 2 L, domačega platna po 3.90 L, finega platna, 150 cm visokega, po 5.50 L, narodno nošo po 2 L, vsake vrste nogavic po najnižjih cenah.

Najboljša postrežba! Kar dobite drugod, dobite tudi v ti trgovini.

Trst, via Genova 21.

Dr. SARDOČ
ZOBOZDRAVNIK
TRST
VIA S. LAZZARO 23, II.

Dott. Gius. Comel

specialist za bolezni v ušesih, nosu in grlu, bivši operator na univ. klinikah prof. Neumann-a in Hajek-a na Dunaju in asistent prof. Brunetti v oddelku za nosne in ušesne bolezni v mestni bolnišnici v Benetkah
Sprejema od 9-11 in od 3-4 pop. v Gorici, Via Garibaldi II (prej via Teatro.)

Velika zaloga mrtvaskih predmetov.

Kompletne pogrebne opreme:

I. razreda od 800 lir naprej
II. " " 200 " "
III. " " 100 " "
pogrebi otrok " od 25 lir naprej.

I. SAKSIDA - DORNBERG 3.

Vipavsko vino

- Kmetijsko društvo v Vipavi - ima veliko zalogo izvrstnega domačega namiznega in desertnega vina. Kupci se vabijo.

ZDRAVNIK

Dr. FRAN GRUDEN

ordinira v TRSTU

Via S. Lazzaro 23 II n.

(zraven kavarnе Roma)

od 10 in pol predp. do 13

V NABREŽINI ord. samo popoldne od 14 do 18 (na lastnem domu.)

Jakob Bevc

urar in zlatar

TRST

se je preselil

Campo S. Giacomo št. 18.

ETERNIT

Zaloga - TRST

TRIESTE VIA TRENTO
ŠTEV. 16. (Pri evangelijski cerkvi) - Shranite naslov!

Najboljše čevlje ima v Trstu v zalogi

Matija Pahor

Trst - Via Arcata 19 - Trst

::: LASTNA IZDELOVALNICA :::

Čevlji delani samo na roko. Tvrška znana po vseh podeželskih sejmih.

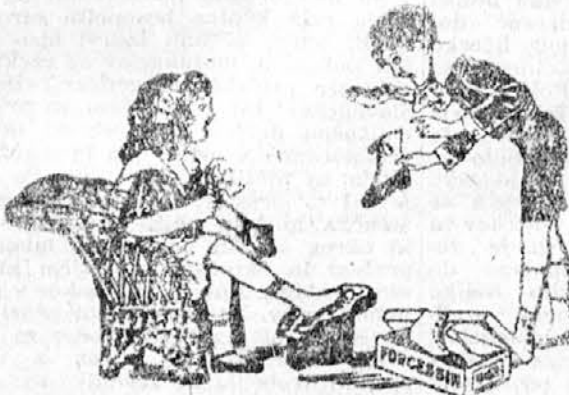
Pahor je na sejmih:

8. v Podgradu,
10. v Št. Petru n.K.
12. v Sežani
13. v Labinju Istra,
16. v Trnov. - Blstr.

Čevljarnica **FORCESSIN**

odlikovana v Parizu in Genovi 1924.
z veliko premijo, diplomo in zlato svetinjo

Trst - via Caprin 5 pri Sv. Jakobu - Trst

Mihec: Ti Jaka pa imaš zmerom elegantne čevlje. Kje neki jemlješ denar?
Jakec: Jaz kupujem pri Forcessinu, pa še manj potrošim in sem boljše obut ko ti.
Mihec: Grem pa še jaz videt za en par k Forcessinu.
Jakec: Le pojdi, boš videl kako boš zadovoljen.